

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$, an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

□ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$, an 12 cor. $\frac{1}{4}$, an
6. coroane.

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
bară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Unirea

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Două sicrie.

Când scriem șirele acestea, două sicrie de metal plumbuite au pornit din Serajevo, pentru a se adăposti în capela bisericii din Amtstätten, în imediata apropiere a Vienei.

La adăpostul castelului de acolo dorea să odihnească, după moarte, Moștenitorul nostru, căci cripta Capușinilor i-se părea prea sgomotoasă, temându-se ca nu cumva somnul de moarte, să-i fie conturbat, de clopoțelele stăruitoare ale tramvaielor.

Două sicrie pleacă astăzi din Serajevo și mâne vor sosi în cetatea împărătească, unde adormiților în Domnul li-se vor da celea din urmă onoruri princiare.

Cele două sicrie cuprind osemintele Aceluia, care alături de credincioasa Lui soție, avea să conducă destinele Monarhiei noastre, când Providența va fi chemat la odihnă pe bătrânul și mult încercatul nostru Monarh.

Toți cetățenii acestei țări — și, în deosebi, noi Români — întovărășesc acest convoi funerar, cu cea mai simțită durere.

Indeosebi noi!

Vagonul, care transportă osemintele Moștenitorului nostru de tron, ia în ochii noștri, proporții deosebit de mari, căci el duce nu numai osemintele unui moștenitor de tron, ci și nădejile — frumoasele nădejdi — ale neamului nostru.

Dinasticismul neamului românesc s'a manifestat, în atâtea rânduri, atât de strălucit, încât nu trebuie să-l mai scoatem noi la iveală; paginile istoriei sunt deschise. Și chiar în aceste vremuri grele — privirea noastră se întorcea cu încredere spre Clironomul, pe care îl știam în cea mai matură vrâstă a bărbăției; în cea mai curată imagină a bărbatului religios și prevăzător, știind să-și asigure încă dinainte, toate modalitățile, pentru rezolvirea grelei probleme, ce-L aștepta.

* * *

Pietatea pentru amintirea marelui dispărut, nu ne permite, să analizăm toate amănuntele dureroase ale acestui atentat infam.

Ziarele străine prezintă în culori sinistre atentatul din Serajevo și urmările lui. Știri — mai mult sau mai puțin autentice, — susțin că firele acestui atentat duc până la conacul regelui sârbesc din Belgrad, sau chiar până la Petersburg...

În clipele aceste de jale, nu putem da crezământ acestor vești alarmante; nu putem bănuși pe nimeni, căci noi n'am luptat niciodată decât deschis. Suspiciunile n'au avut nici-când vr'un rost sau vre-o însemnătate, în lupta noastră fățișă și dreaptă!

* * *

Odihnească în pace prințul moștenitor, cu care se coboară în groapă și multe din nădejile noastre.

Icoana Lui va rămânea, pentru totdeauna, în sufletul neamului românesc.

De câte-ori vom răsfoi paginile trecutului, ne vom gândi cu pietate, la vrednicul bărbat, căruia o mână ucigașă i-a smuls Coroana de pe cap, înainte de a-și fi putut realiza toate ideile nobile și grandioase, ce aveau să schimbe înspre bine destinele tuturor neamurilor, cari susțin cu sângele și sudoarea lor monarhia austro-ungară!

TRAGEDIA dela Seraievo.

Atentatul dela Seraievo a răscolit valuri cari cu greu vor putea fi potolite. In Bosnia Hertegovina și Croația s'au iscat pe urma atentatului demonstrații și tulburări, cari i-au proporții îngrijitoare. In Seraievo mulțimea constatătoare din mai multe mii indivizi percurge străzile orașului, cu strigăte: *Jos ucigașii! Jos cu Sârbii!* La tulburări iau parte și indivizi, cari prind ocazia pentru a jefui și devasta, boltele, cafenelele și locuințele private ale Sârbilor. Mulțimea se compune în mare parte din Mohamedani. Poliția s'a dovedit incapabilă de a face ordine, astfel încât a trebuit să fie comandate trupele militare spre a restabili ordinea publică. După ce tulburările n'au încetat nici astfel, generalul *Potiorek* guvernatorul militar al Bosniei a proclamat starea de asediu. Din capitala Hertegovinei sosesc știri și mai alarmante. Telegramele spun despre incendiarea orașului și încăierări sângeroase. Situația însă nu e în amănunte cunoscută, deoarece oficiul telegrafic nu comunică nimic, ce nu trece prin cenzură și astfel știrile sunt a se lua cu mare rezervă. Demonstrații antisârbești s'au iscat și în capitala Croației în Zagreb. Iar consternația și revolta împotriva atentatorilor și a aceloră, cari le-au stat în dos a cuprins mai ales cercurile militare. Ofițerimea pretiude anchetă severă și pedepsirea aspră a tuturor complicilor faptei mășave dela Seraievo. Ziarul *Reichspost* din Viena organul partidului social-creștin, a cărui legături cu anturajul regretatului moștenitor sunt în deobște cunoscute, publică un articol, în care zice între altele: Trebuie se reparăm înfrângere gravă. Să răsbunăm atentatul mișelesc dela Seraievo asupra aceloră, ce stau în dosul celor vinovați. Omorirea moștenitorului de tron, este semnul, că a sunat ora a 11!

Asupra atentatului se mai dau următoarele amănunte:

Cum au murit arhiducele și soția sa.

Arhiducele moștenitor a venit cu un tren special dela Ilite și a sosit în tabăra dela Serajevo la 9 și 50 dimineața. De aci au plecat în patru automobile în oraș. În primul automobil se afla Giurgici-efendi, primarul orașului Serajevo, și comandantul de corp de armată, Appel. În al doilea se afla prefectul de poliție, Gerba, în al treilea arhiducele moștenitor și guvernatorul Bosnei, feldmaresalul Potiorek; al în patrulea automobil era aghiotantul arhiducelui, contele Waldeck, locotenent-colonelul Meritzg și contesa Lanus, doamna de onoare a ducesei de Hohenberg.

Ducesa vizita în timpul acesta școala normală de fete și la orele 10 cele patru automobile s'au oprit în fața acestei școli, unde arhiducele moștenitor a intrat, plecând peste câteva minute cu soția sa dealungul cheiului Appel.

Aci s'a întâmplat atentatul cu bomba, care căzând în brațele arhiducelui moștenitor, acesta a aruncat-o jos. Apoi Francisc

Ferdinand s'a dus la primărie, unde a asistat la recepție, după care s'a comis al doilea atentat.

În momentul când automobilul, în care se aflau arhiducele moștenitor și soția sa, cotea în strada Francisc Iosif s'a întâmplat al doilea atentat. Francisc Ferdinand și soția sa au fost transportați imediat la conac, ale cărui porți au fost închise. În momentul când arhiducele a sosit în curtea conacului mai horcăia, câtă vreme soția sa își pierduse conștiința. Ei au fost duși în fugă la etajul I, unde au sosit numai decât și medicul militar și provincialul franciscanilor, care a dat răniiților uțiuinea. Medicul n'a mai putut interveni.

Atentatul s'a petrecut la orele 10 și 30 minute și după cinci minute arhiducele era deja întins în pat. La 11 fără un sfert arhiducele încetase din viață. Soția sa a mai trăit până la orele 11.

Atentatorul Princip a fost dus la poliție rănit. Imediat, după atentat, doi soldați s'au năpustit asupra atentatorului, care încerca să fugă și unul din ei l-a lovit cu sabia în cap rânindu-l. Leziunea nu este însă gravă.

Pe șoseaua, care duce la Ilitze a fost găsit un bilet în care scrie:

„Viitorul împărat a murit și o să mai urmeze lucruri minunate“.

*

Din anturajul guvernatorului Potiorek se spune, că după detunăturile de armă, nimeni n'a observat, că părechea arhiducală ar fi rănită. Arhiducele și soția sa au rămas liniștiți în automobil. Ducesa s'a întors spre arhiduce și i-a șoptit câteva cuvinte.

Potiorek n'a văzut, că ei sunt răniți și numai în conac a văzut, că ducesa Sofia se razimă de arhiduce, când apoi amândoi și-au pierdut conștiința.

*

Ducesa Sofia n'a observat, că e rănită. Ea sprijinea pe soțul ei în drumul spre conac. Aci amândoi și-au pierdut conștiința, și după câteva momente au murit.

Arhiducele avea o rană înfiorătoare la gât. Când a fost transportat din automobil în conac, gâtul îi sângera.

*

Când, după atentatul cu bomba, părechea moștenitoare se înapoia cu automobilul dela recepția la primărie, arhiducele a început să glumească cu un aghiotant, care luase loc pe scara automobilului și era însărcinat cu apărarea arhiducelui și ducesei. Ambii erau bine dispuși. Când automobilul a cotit în strada Francisc Iosif s'au auzit împușcăturile.

Guvernatorul Potiorek a crezut, că nu s'a întâmplat nimic, deoarece atât arhiducele cât și ducesa stăteau liniștiți în automobil.

Ultimele cuvinte ale arhiducelui.

Când arhiducele Francisc Ferdinand a simțit, că este rănit mortal și înainte de a-și pierde conștiința s'a întors spre soția sa și prinzându-o în brațe i-a zis: *Sofio, rămâi protectoarea copiilor noștri!*

Acestea au fost ultimele lui cuvinte.

Nefericitul arhiduce nu știa, că și mama orfanilor copilași își da sfârșitul în acel moment.

Ducesa a voit să-și apere soțul cu corpul ei.

S'a stabilit, că arhiducele moștenitor a fost rănit la gât de primul glonte, care i-a rupt artera aortă. Arhiducele s'a sculat în sus dar a căzut iarăși pe pernele automobilului.

Soția lui a sărit să-l acopere cu corpul ei și atunci a fost rănită la abdomen de două gloanțe.

Asasinul a fost crunt bătut de public.

Profesorii din Serajevo s'au plâns acum două săptămâni guvernatorului, că elevii sârbi au o atitudine provocatoare.

La Curtea din Belgrad se știa de atentat.

Poliția a făcut perchițiile în toate redacții ziarelor sârbești din oraș, confiscând corespondența ziarului „Narod“ (Națiunea) organul oficial al sârbilor naționaliști.

Șeful acestui partid, Cosici, primia ajutoare bănești din Belgrad și săptămâna trecută chiar regele Petru, înainte de a pleca la băi, i-a trimis 10 mii de dinari.

Ziarul sârbilor moderați, „Srbska Rissi“, după ce alaltăieri publicase un articol în care saluta cu dragoste sosirea arhiducelui a publicat ieri dimineața un articol agitator condamnând sistemul de guvernare al maresalului Potiorek, accentuând, că acest sistem ar putea să aibe urmări fatale.

*

Ziarului *Lokalanzeiger* i-se telegrafiază din Londra următoarea știre senzațională:

Principele Gheorghe al Sârbiei, fostul moștenitor al tronului sârbesc, a spus acum de curând într'un cerc de aristocrați englezi, că Sârbia își va putea realiza idealul ei numai prin înlăturarea arhiducelui austro-ungar Francisc Ferdinand.

Cuvintele acestea ale prințului Gheorghe au fost considerate atunci ca o fanfaronadă acum însă vorbele lui sunt fapte împlinite.

Sunt dovezi chiar, că asasinatul dela Serajevo își are firele până la curtea regală din Belgrad și abdicarea regelui Petru este în strânsă legătură cu acest asasinat.

Regele Petru a însărcinat cu regența pe principele Alexandru fiindcă știa tot ce se petrece și voia să scape de orice răspundere.

Bomba a fost trimisă din Belgrad.

Atentatorul Gabrinovici a declarat, că a primit bomba din Belgrad.

La Locuința celui alt atentator, Princip, au fost găsite peste 3000 de coroane.

O altă versiune arată, că la perchițiile domiciliară a lui Princip s'au găsit 2500 de coroane.

Înainte de atentat Princip a stat de vorbă cu doi tineri și cu două domnișoare.

Aceste persoane și altele au fost arestate aseară.

Între răniiții atentatului cu bomba se află și femei și copii, între ei și un propagandist.

Povestirea unor martori oculari.

O doamnă, care a fost martoră oculară a atentatului, povestește atentatul în modul următor:

„Insoțită de o prietenă mă găseam în strada Francisc Iosif: unde am observat trei tineri, cari îmi inspirau neîncredere. Doi din ei purtau pălării moi de fetru, iar unul pălărie tare. Câteș trei păreau a fi lucrători. Mai târziu au venit două fete, cari au stat de vorbă cu cei trei tineri; apoi au venit la noi zicând să mergem acasă căci cei trei tineri inspiră îngrijorare, dar noi am rămas la locul nostru. Eu văzând că cel cu pălăria tare ține o mână în buzunar, am zis prietenei mele, că nu ar strica să atragem atențiunea poliției asupra celor trei tineri. Bănuesc că vorbele mele au fost auzite de cei trei tineri, căci cei doi cu pălăria moale au plecat.

În momentul următor și-a făcut apariția automobilul principelui moștenitor, iar noi am auzit două împușcături.

*

Un bărbier povestește astfel atentatul: „Am văzut cum un om a aruncat o bombă asupra automobilului princiar. Bomba a căzut jos. Eu m'am repezit după atentator care a sărit în râu. Împreună cu doi agenți și un polițist am sărit după el și l'am scos afară“.

Archiducele avea un presentiment?

Un personaj din anturajul imediat al arhiducelui moștenitor, a declarat unui redactor al ziarului „Neues Wiener Tagblatt“ că despărțirea arhiducelui de copii săi, în castelul dela Chlumetz, a fost foarte grea. Mica ducesă Sofia, care iubește foarte mult pe soldați, ar fi dorit să însoțească pe părinții săi, împreună cu cealaltii doi mici duci în călătoria în Bosnia. Copii s'au dus în capela castelului, unde s'au rugat multă vreme.

Depozițiile asasinilor.

Cei doi atentatori au răspuns cu un cinism revoltător la interogatoriul ce li-s'a luat la poliție.

Princip a declarat că el este dușman al imperialismului și că în arhiducele moștenitor el a căutat se distruge acest sistem de guvernământ.

Gabrinovici a declarat că a comis atentatul fiindcă voia să omoare pe arhiducele Francisc Ferdinand și că bomba a primit-o din străinătate. El n'a voit însă se spună din care oraș. Poliția continuă cu multă înverșunare ancheta și a operat numeroase arestări.

Sosirea știrii la Conopist.

Știrea asasinatului a sosit la Conopist ieri la orele 11 și jumătate. Copiilor arhiducelui nu li-s'a comunicat trista veste. Li-s'a spus numai că trebuie să plece imediat la Viena fiindcă părinții lor s'au îmbolnăvit.

Atentatele au fost puse la cale de Serbia.

S'au mai arestat câteva persoane bănuite ca suspecte. Ancheta a dovedit că ambii atentatori sunt bosniaci, sârbi-ortodoxi. Autorul primului atentat Gabrinovici, a mărturisit că a fost decurând la Belgrad, unde i-s'a dat o bombă cu scopul expres de a atenta la viața arhiducelui. Autorul celui de al doilea atentat, Princip este elevul unei

școli secundare, care de-aseenea a stat mult la Belgrad, de unde s'a înapoiat acum 3 luni. A mărturisit că dela întoarcerea sa avea intenția de a ucide un înalt personaj, spre a răzbuna nația sârbească. A socotit preumblarea arhiducelui ca momentul oportun pentru comiterea crimei. S'a așezat la colțul cheiului și străzii Francisc Iosif, pentru-că știa că arhiducele va trece de donă-ori pe aici. Spre a nu fi arestat ca suspect, s'a postat între doi studenți cunoscuți.

Princip a declarat că nu știe nimic de celalalt atentat, care l'a surprins și de aceea n'a putut trage când arhiducele a trecut primaoră.

Cercurile competente sunt convinse că fără propaganda venită din afară, atentatul nu s'ar fi putut produce.

Autoritățile fuseseră avizate că se plănuiește un atentat.

Se afirmă în mod absolut ferm, că Gagliarsky șeful poliției secrete de aici a înaintat, cu 4 zile înainte săvârșirii atentatului autorităților în drept un raport amănunțit, în care arăta și dovedea chiar, că în contra principelui moștenitor se pregătește un atentat.

Acestui raport cu toată că conținea date precise, nu i-s'a dat nici o importanță și a fost pus la dosar.

Gagliarsky arăta în raportul său că printre sârbi s'ar manifesta o mișcare îngrijorătoare.

Azi nu se mai neagă că cu ocazia vizitei arhiducelui Salvator aci, un elev de liceu sârb a încercat să-l împuște, dar a fost împedat la timp, pe când atunci se spunea că a fost vorba de un simplu incident.

Poliția aflase în ultimul timp despre plănuirea atentatului și adusesese acest fapt la cunoștința autorităților superioare, dar nici o dispoziție nu a fost luată.

Indigenii bănuți au fost urmăriți și puși sub control, dar nu au putut fi arestați, deoarece-ce nu erau dovezi contra lor.

În ultimul timp au sosit aci mulți indivizi suspecti în mare parte travestiți. Înainte de amezii, a fost arestat în fața primăriei un individ îmbrăcat în haine turcești, care s'a dovedit că este un sârb periculos.

Impresia la Vatican.

Papa a rămas adânc consternat de acest asasinat. La început nu voește să creadă. Când i-s'a confirmat însă știrea, a plâns și a exclamat: „Sarmanul împărat!“

Serbările de Sân-Petru dela Vatican au fost contramandate luându-să doliul.

Cu toate că medicii se opuneau, Papa s'a dus în capelă și s'a rugat mult timp pentru odihna arhiducelui și ducesei.

Condolențele României.

MM. LL. Regele și Regina și AA. LL. RR. Principii moștenitori ai României au trimis regelui nostru călduroase telegrame de condolențe.

M. Sa Regele Carol a însărcinat în același timp pe dl general Mavrocordat, mareșalul palatului, să prezente condolențe la legățiunea Austro-Ungariei.

D-nii I. Brătianu, președintele consiliului și E. Porumbaru, ministrul de externe, au trimis în numele guvernului telegrame

de condolențe d-lui Berchtold, ministrul de externe al Austro-Ungariei și au însărcinat pe dl Mavrocordat, ministrul la Viena, de a-i transmite verbal, profundul lor regret.

Domnii I. Brătianu și E. Porumbaru au trimis de-aseenea telegrame de condolențe contelui Czernin, ministrul Austro-Ungariei la Bucureși, care se află acum la Sinaia.

Toți ministrii, ministrii plenipotențieri și numeroase notabilități s'au înscris ieri dimineața în registrele deschise la legățiunea austro-ungară.

Drapelele legățiunii sunt îndoliate.

*

AA. LL. RR. Principii moștenitori vor pleca să reprezente pe MM. LL. Regele și Regina României la funerariile arhiducelui Francisc Ferdinand și ducesei de Hohenberg.

Francisc Ferdinand și românii.

Cu ocaziunea vizitei arhiducelui Francisc Ferdinand la Sinaia, a primit în audiență și o deputațiune a românilor ardeleni.

În comunicatul pe care l'a dat publicității dl profesor dr. I. Scurtu, unul din membrii delegațiunii, despre decursul acelei audiențe se spune între altele:

„În memorabila audiență care va rămânea istorică pentru românii din Austro-Ungaria, delegațiunea a fost primită de falcicul vlăstar al Casei de Habsburg, cu cea mai mișcătoare bunăvoință. Alteța Sa Imperială și Regală și-a arătat profunda Sa mulțumire pentru manifestațiunile din gară ale românilor născuți austro-ungari, a dat cea mai binevoitoare ascultare sentimentelor talmăcite de conducătorul delegațiunii și a ținut să-și exprime prealnaltele și nestrămutatele sale simpatii către românii supuși Coroanei Habsburgilor și către statul românesc. Cu o sinceritate caracteristică numai personalităților superioare, menite să joace un rol binecuvântat în istoria neamurilor, viitorul Suveran austro-ungar a mărturisit, că are știință deplină despre fidelitatea neclintită și despre dragostea românilor austro-ungari către Casa de Habsburg și că a prețuit și va prețui întotdeauna aceste sentimente păstrate cu sfințenie, veacuri de-arândul și pecetluite cu jertfe crunte, de un popor întreg“.

„Soartea poporului românesc de sub Coroana Habsburgilor — a zis Alteța Sa Imperială și Regală — Mă interesează în aceeași măsură cu soartea tuturor neamurilor din monarhie“.

Pregătirile de înmormântare.

Încă de luni noaptea au început înbalsamarea corpurilor. Atunci au văzut că la arhiducele Ferdinand arteriza dreaptă dela gât și berigata e zdrobită total. La ducesa Sofia, glonțul a intrat în cavitatea abdominală, nimicind părțile cele moi. Atât moștenitorul de tron, cât și principesa Sofia au murit la câteva minute după atentat, în urma pierderii mari de sânge. Glonțul la ducesa Sofia a fost aflat în cavitatea abdominală, la moștenitor însă nu. Dimineața la șase ore înbalsamarea a fost deplin terminată. Sculptorul Daviici a luat masca victimelor. După înbalsamare corpurile arhiducelui și ducesei au fost expuse în capela conacului. Înainte de amiază a fost sfințirea corpurilor, săvârșită de arhiepiscopul Stadler cu mare asistență de preoți.

După sfințire a urmat statorirea identității, prescrisă foarte sever de ceremoniile curții, despre acest act s'a luat protocol. Au închis apoi sicriul, l-au sigilat și au sigilat totodată și cheile. Cu mult înainte de șase ore, pe când era fixată transportarea corpurilor, miliția a ocupat drumurile dela conac până la gară. Lamele erau aprinse, și în semn de doliu erau învăluite în negru.

Trupurile victimelor erau expuse în conac într-o sală din etajul prim, care întregă era obdusă în negru. În jurul sicriilor ardeau lumini, erau puse plante exotice, palme, o mulțime imensă de cununi. Seara, câtră șase ore a sosit arhiepiscopul Stadler, cu întreg capitulul, șeful ordinului franciscan cu călugării și au săvârșit din nou actul sfințirii. În timpul acesta miliția ce era postată înaintea conacului, a însoțit actul sfințirii cu rugăciune. Muzica a intonat apoi imnul regal.

Transportarea corpurilor înalților defuncți.

În urma dispozițiilor luate de mareșalul curții cadavrele moștenitorului și a soției sale au fost transportate cu un tren special în portul Metcovic de la gura râului Narenta, de unde au fost aduse pe dreadnoughtul „Viribus Unitis”, care a plecat îndată spre Triest. Dealungul parcursului trenului a fost întimpinat tristul conduct cu manifestații de doliu, din partea întregii populații, din valea râului Narenta. La Metcovic au fost toate casele decorate cu steaguri negre, vasele ancorate în port, au scorbit pavilioanele în semn de doliu. Trenul curții a sosit la Metcovic, Miercuri la 6 ore dimineața, cu acelaș tren a sosit și suita defunctului. Pe cheiu se afla o companie de onoare din Mostar, un detașament de marină, guvernatorul Dalmației, autoritățile civile și militare, clerul catolic și cel ortodox, funcționarii consulari italieni, și municipabilitatea. Tinerimea școlară și populațiunea din Metcovic profund mișcată era așezată pe 2 rânduri. Marinarii din marina de războiu au ridicat cele două coșciuge, clerul catolic a dat binecuvântarea în sunetele tuturor clopotelor bisericilor.

Coșciugul arhiducelui Francisc Ferdinand, a fost acoperit cu un pavilion de războiu și cu stindardul arhiducal. Coșciugul ducesei a fost acoperit cu un steag de războiu. Guvernatorul a depus pe coșciugul arhiducelui o coroană de lauri, iar pe al arhiducesei o splendidă jerbă.

Dreadnoughtul „Viribus Unitis” a sosit Miercuri seara la 9 ore, cu defuncții în portul Triest, de unde vor fi aduși la Viena, unde trenul curții va sosi Joi dimineața la 9 ore. Cadavrele vor fi îndată transportate în capela din Hofburg, unde vor fi așezate pe catafale. Vineri, dela 8—12 a. m. va fi admis și publicul la trista privești, iar d. a. la 4 ore se va face prohodul de arhiepiscopul-primat al Vienei Piff, asistat de întreg clerul înalt din Viena. La prohod va asista Maiestatea Sa Francisc Iosif, membrii casei domnitoare, diplomația, reprezentanții țărilor și a corpurilor legitime etc. La 10 ore seara, corpurile vor fi transportate la gara de vest de unde un tren special aduce la *Artstatten*, unde vor fi așezate spre vecinică odihnă.

Arhiducele și ducesa au fost asigurați la o societate olandeză.

Ziarul „Prager Tagblatt”, anunță din izvor autentic, că moștenitorul de tron s'a asigurat pe caz de moarte la o societate olandeză, în suma de 30 milioane floreni olandezi. Ducesa Sofia a fost asigurată pe 15 milioane.

Grave demonstrații antisârbești în Bosnia și Herțegovina.

Din Serajevo sosesc știri alarmante a unor demonstrații inscenate împotriva Sârbilor în capitala Bosniei, precum și în alte orașe. Populațiunea mohamedană și catolică a organizat sub impresia atentatului revoltător, pretutindenea manifestații contra Sârbilor dintre cari mulți au fost crunt bătuți, iar casele, edificiile publice, au fost în multe locuri devastate și jefuite. Mulțimea a incendiat mai multe case, iar otelul Europa, a cărui proprietar este milionarul sârb radical *Ieftanovic*. Proprietarul a putut scăpa numai cu greu dinaintea demonstrațiilor și s'a refugiat dimpreună cu feciorul său spre Sârbia, dar la graniță a fost deținut. S'a aflat la el un milion și jumătate în număr.

Arestările.

În Serajevo au fost arestați peste 200 persoane, ca implicați în conjurația despre care se presupune, că a fost urzită în Belgradul sârbesc. Inchisorile militare sunt arhipline de arestați, cari nelncăpând în cele, sunt așezați în curtea închisorii; fiecare arestat e pus cu fața spre perete, așteptând, ca tribunalul militar să se pronunțe asupra vinovăției, ori complicității lui. Cei mai mulți au fost însă eliberați. astăzi se află numai 35 persoane în închisorile militare.

Mărturisirile atentatorului Princip.

Un ziarist publică textul autentic al mărturisirilor făcute de atentatorul Gavro Princip. Delicventul declară, că este vinovat. De cu vreme a început să cetească cărți anarhiste și deja ca elev în a patra clasă gimnazială și-a propus, că va omori pe vre-unul din casa domnitoare a Habsburgilor. La sfârșitul lunii lui Maiu a cetit, că moștenitorul de Tron va sosi la Serajevo. A plecat din Belgrad imediat. Revolverul și gloanțele le-a primit dela un comitagi din Belgrad. În ziua atentatului a stat mult pe chibzuirii, că ce să facă, iar când a văzut în automobil că se află acolo și o damă, s'a cutremurat. Dar în momentul următor a tras focurile asupra părechii moștenitoare de Tron. Fapta n'o regretă. N'a știut nimic de atentatul cu bomba, dar când a auzit detonătura și-a zis: Vezi, că mai sunt oameni, cari se cugetă ca mine.

Politica și atentatul.

Toate partidele maghiare încearcă se exploateze cazul dela Serajevo în favorul principiilor lor. Presa maghiară vede unisono în atentatul dela Serajevo, eșuarea politicii șovăielnice a Vienei și condamnă pașii concilianți de indulciren, întreprinși de Viena pentru a câștiga naționalitățile. Toate foile sunt de acord, că într-o monarhie

poliglotă cum este Austro-Ungaria, numai politica mânei de fier poate se aduce roadele așteptate. „Pesti Hirap” scrie în numărul său din 1 Iulie următoarele:

Francisc Ferdinand, trebuie să fie mișcarea în politica urmată până acum de dinastie. Avem lipsă de reforme radicale la guvernamentul intern al monarhiei. Elementul dinastic, trebuie să-l întărim în ambele state, apoi fie elementul italian, sârb, român, slovac rutean ori croat, elementul nemulțumit, care cere drepturi și privilegii deosebite fie în Ungaria, fie în Austria, trebuie zdrobit. Habsburgii să delătore din calea lor, consilieri, ca *Tisza* și *Bilinszki*, cari prin satisfacerea aspirațiilor naționaliste în definitiv fac politică antidinastică. Regele și noul cliromom, se pot convinge acum, că orice privilegiu acordat elementului ce gravitează în afară, are efect contrar. Bomba pregătită la București care a explodat în Dobrițin și cea pregătită în Belgrad și explodată în Serajevo au fost umplute, cu privilegiile acordate naționalităților. Ziarul „Az Est” scrie în numărul său din 2 Iulie: „Turma popoarelor, cari trăiesc în această monarhie trebuie să fie condusă dincoace de Leita de maghiari iar dincolo de germani, ceilalți, cari mai sunt aicea la nici un caz nu pot avea altă menire, decât să facă pe mulțimea care se trăiască și să se ferească sub conducere maghiară. Istoria, cultura maghiară, acest rezultat uriaș al unui mileniu, apasă cum-păna în favorul maghiarilor.

Manifestațiile din Zagrab.

Patru sute de cetățeni și de studenți au străbătut la orele opt seara stradele purtând drapelul croat înfășurat în crep negru și portretul arhiducelui asasinat și strigând contra sârbilor. O încăerare s'a produs între manifestați și mai multe persoane, cari se aflau în fața unei cafeneli. Cauza încăerării nu se cunoaște. Se știe, că s'au aruncat cu pietrii din cafenea, cari au găurit portretul. După o altă versiune s'au tras focuri de revolver din cafenea. Manifestanții au spart ferestrele cafenelii distrugând mobilierul. Poliția a risipit pe manifestați. Mai multe persoane au fost rănite ușor.

Un grup însemnat de manifestați a mers în fața unei case sârbe, de unde, precum se spune, s'au aruncat sticle afară. Manifestanții au spart toate geamurile.

În acest timp un grup de studenți manifestați, adversari ai partidului dreptului, au bombardat cu pietrii casa lui Starcevic, pânăce sosind partizanii dreptului, aceștia i-au împrăștiat.

O demonstrațiune analoagă s'a făcut în fața casei prezidentului Dietei, Medacovic. Manifestanții au început să spargă geamurile, dar poliția i-a risipit. Zece persoane au fost arestate și apoi eliberate.

Poliția a luat toate măsurile. Manifestanții au spart geamurile la casa deputatului Ribar, din coalițiunea sârbo-croată.

Pe zidurile unei case s'a lipit un afiș, spunând, că inscripțiunea stradei ce poartă numele poetului sârb Zmajevan trebuie căt mai curând ștearsă, altfel va fi ștearsă cu violență.

Testamentul Arhiducelui Moștenitor.

Testamentul arhiducelui moștenitor este depus la avocatul Touder din Praga. El lasă întreaga sa avere, compusă din moșiile Konopist și Chlumetz, din antichități de o valoare mare și diuțr'un numerar considerabil, celor 3 copii ai săi.

*

După prânz s'a deschis în fața regelui și a arhiducelui Carol Francisc Iosif testamentul lui Francisc Ferdinand, având o dată veche și prin care prevede că întreaga sa avere este lăsată copiilor iar uzufructul ducesei de Hohenberg.

Ancheta contra deputaților sârbi.

După informațiuni autentice, constituția nu a fost suspendată, dar starea de asediu va fi menținută timp îndelungat.

Dieta provincială va fi dizolvată, ca în felul acesta imunitatea deputaților să înceteze, putându-se orândui ancheta contra deputaților sârbi.

Pensionarea mai multor funcționari superiori este fapt îndeplinit.

Suprinde faptul că nu au fost luate măsurile necesare de prevedere nici chiar după primul atentat.

Se afirmă, că detectivii ar fi declinat orice răspundere, văzând că nici măcar cordoane militare nu există. Toată lumea cunoștea pe detectivi, căci s'a comis imprudența de a-i distinge cu cocarde galbene; chiar Princip a întrebat pe un detectiv în care automobil se află principele moștenitor.

Schimbări în administrația Bosniei și Herțegovinei.

Ministrul comun de finanțe, în a cărui sferă de activitate intră și administrația Bosniei și Herțegovinei, a fost primit azi în audiență de către împăratul Francisc Iosif.

Se afirmă, că ministrul a oferit monarhului posibilitatea de a face schimbare în personalul guvernului și în directiva politică a acestui guvern.

Declarațiunea guvernului sârbesc.

Guvernul sârbesc a imputernicit biroul sârbesc al presei, ca să facă următoarea declarație:

Sârbia, tot astfel ca și celelalte state culte simte dispreț față de atentat și atentatori. Ne mirăm, cum pot ziarele germane, austriace și ungurești, se folosească fapta unor oameni scrințiți și stricați la minte, ca motiv de suspiționare și atac la adresa Sârbiei, pe când Sârbia, nu a pregetat nici în timpul din urmă, de a-și face raportul față de monarhia vecină, tot mai bun și mai pretinesc. Guvernul sârbesc e de părerea, că trista întâmplare dela Serajevo îi impune datorința, de a-și îndrepta toată privirea asupra machinațiunilor elementelor dubii și la caz, când aceste ar petrece pe pământ sârbesc, să iea cele mai severe dispoziții, ca să le zădărnicească, întrucât numai se pot la altfel de oameni abnormali și exaltați.

Intâmplări, ca cele dela Serajevo îi sunt guvernului sârbesc tot așa de neplăcute ca și celui austriac sau unguresc, și guvernul sârbesc va face tot ce-i stă în putință, ca să liniștească spiritele și să nu se întrerupă relațiunile economice între Sârbia și Austro-Ungaria pentru astfel de întâmplări, pentru cari nu se poate face responsabilă Sârbia sau guvernul sârbesc.

Doliul Blajului.

Azi în 3 Iulie s'a oficiat în catedrala din Blaj o liturghie comemorativă întru pomenirea defunctului Moștenitor de tron și a soției sale. A participat Excelența Sa părintele mitropolit asistat de dignitarii bisericești aflători în Blaj, precum dnii canonici: Simeon P. Mateiu, Iosif Hossu, Gavril Pop, Dr. V. Szmigelski, dr. Alex. Uilăcan, dr. Vasile Suci, Ioan F. Negruț, director preparandial, dr. Ambroziu Chețan, director gimnazial, dr. Ioan Rațiu, profesor gimnazial și Vasile Moldovan, capelanul Blajului. La liturghie au fost invitați toți oficialii publici, cari au luat parte corporative. Notăm, că meseriașii noștri au fost de asemenea corporative de față sub conducerea abilului prezident al societății meseriașilor dl profesor Gavril Precup. Prezența industriașilor noștri este o puternică dovadă, de dragostea și devotamentul, pe care regretatul arhiduce o a întimpinat la toate păturile noastre sociali. În cursul liturghiei a cântat corul mixt al maistrului Murășanu.

Revizuirea episcopiei de Hajdudorog nu se va mai debate. Cetim în „Az Est”: Unul dintre punctele de împăciuire a comitetului nostru național cu contele Tisza a fost revizuirea episcopiei de Hajdudorog. Și încă în felul că din cele 291 comune bisericești ale noiei episcopii, 13 comune românești să se restituie de nou diecezelor românești din sinul cărora sau rupt. În schimb însă să se adnezeze alte comune, a căror locuitori în mare parte vorbesc numai ungurește. Episcopul Miklossy însă s'a opus cu toată tăria și în consecință revizuirea nu se va face. Aceasta cu atât mai virtos cu cât episcopul și-a organizat deja întreaga dieceză.

Mulți dintre fruntașii români a singuraticelor comune sau opus cu deosebire atunci, când episcopul a dat un circular, prin care pretinde că dela data aceluia corespondența și toate matriculele să se poarte numai în limba maghiară. Episcopul însă — se zice — că i-a convins în felul că majoritatea fiind-că o formează oameni, cari vorbesc numai ungurește nu poate primi de oficoasă limba acelora, cari sunt în minoritate.

Ce privește prevederea cu preoți noi și-i va alege — spune „Az Est” dintre absolvenții seminarului din Oradea-mare. Noi credem, că nu va prea alege, căci numai fiii pierzării se cam despart de stăpânul lor.

Vicariatul secuimii, ce o să se înfințeze nu va întârzia, îndată ce va termina cu întreaga organizație internă a diecezei sale. Că ce vicar episcopesc va fi denumit, de bună seamă se poate presupune înainte. Voința lui de până acum va rămânea și cu această ocazie, neconturbată de nimeni. Vederemo.

Congresul ligei culturale. În 28 Iunie a ținut liga culturală din București o mare întrunire, unde s'a discutat chestiile dela ordinea silei, cari privesc pe toți românii deopotrivă. La întrunire au luat parte 32 de secții, reprezentate prin delegațiile lor. Lucrările au fost prezidate de d. *Virgil Arion* președintele ligei culturale asistat de arhiereul *Calist Botoșaneanul*, președintele secției Iași și vicarul mitropoliei Iași, generalul Stoica, generalul Delimarcu etc. Secretar a fost. V. Tomi. După cuvântul prezidial s'a cetit raportul secretarilor și al censorilor s'au expedit telegrame M. Sale Regelui Carol și principelui Carol și s'a urmat discuția asupra diferitelor chestii dela ordinea zilei. Vom reveni.

Reviste.

Din Albania. În urma unei presupuse intervenții a Italiei pe lângă ministerul de externe din Viena, voluntarii austriaci nu vor mai fi trimiși în Albania. Bineînțeles fiecare cetățean e liber să-și ofere serviciile Albaniei, fără a fi prealabil recrutat.

După cum se anunță din sursă autorizată, vor pleca mâne la Durazzo 300 de persoane, dintre cari 40 de artileriști, ca să-și ofere serviciile prințului Wilhelm. Intre acești voluntari se află 9 ofițeri și 16 subofițeri.

Ziarul „Zeit” afirmă că ideia recrutării de voluntari pentru Albania a pornit dela curtea ramânească.

Sculptorul Gürschner a declarat că nu renunță la acțiunea de a recruta voluntari pentru Albania. Transportarea de voluntari în Albania se va putea face și fără aprobarea cercurilor oficiale.

Ideia lansată de Gürschner a fost primită cu mare entuziasm în toată Austro-Ungaria și Germania.

Până aseară au sosit 20 de mii de coroane, trimiși de diferiți particulari. La Triest e gata de plecare vasul „Euterpe” cu 12 tunuri „Skoda” și 400 de puști Mannlicher și poate să ridice în orice moment ancorele cu un transport mai mare de soldați.

Prințul Wilhelm a trimis eridului Gürschner o telegramă de mulțumire.

În convorbirile avute ericu colonelul Philipps, răsvrățiții au declarat că mențin exigențele lor mai ales în privința unui principe mohamedan; prin urmare negocierile sunt considerate ca fiind zădăr-

nicite. Comandantul Luyss a comunicat alaltăieri răsvrătiților că nici un parlamentar nu va mai fi trimis la Siak și că în cazul când rebelii doresc să negocieze, ei vor trebui să trimeată delegați la Durazzo.

Indignat de acest ordin care a fost dat în absența comandantului Kroon, ministrul președinte Turkan pasa a cerut erii comandantului Kroon transferarea comandantului Luyss, care a fost trimis aseară la Valona.

Diverse.

Pontificele și mișcarea antialcoolică. O deputațiune a Ligii catolice internaționale antialcoolice, prezentându-se la Sfinția Sa Papa Piu X, a înaintat totodată și un memorandum în care face cunoscut scopul ligei, rezultatele obținute și cere sprijinul Papei. În numele pontificelui, secretarul de stat *Merry del Val*, a adresat o scrisoare ligei antialcoolice, în care spune, că Sfinția Sa salută cu bucurie această nouă cruciată, care este condusă de legile evangheliei și de spiritul bisericii lui Hristos. Capii bisericii și floarea cea mai aleasă a catolicismului s'au folosit în timpul din urmă de toate mijloacele, ca să stărpeze plaga aceasta. E de lipsă, ca influințele destructive ale alcoolului, pe terenul economic, moral, să se scoată în relief; apoi să se facă cât mai intuitive ravagiile alcoolului asupra sănătății, să se arete cum se nimicește inteligența, libertatea și conștiința alcoolistului. *Pontificele dorește expres, ca preoții să iee parte activă în opera de salvare a omenimii din ghiarele alcoolului.* În sfârșit Papa dă binecuvântarea sa, asupra activității salutare a acestei ligi.

Excomunicat. Congregația consistorială, după cum se anunță din Roma, a excomunicat nominativ pe preotul din Canada *Gram*, fiindcă acesta, a înaintat o plângere contra arhiepiscopului de Toronto, nu la autoritățile eclesiastice, ci la direcțiile civile.

Fundații pentru educarea poporului. Culegem din „Soziale Praxix” aceste date: În Bruxel, pe lângă existentul palat al poporului, care întreține 63 de școli, s'a mai clădit de curând o clădire cu 6 etaje, tot pentru învățătura muncitorilor, în care să fie un cinematograf pentru scopuri culturale, o bibliotecă înzestrată cu orice scrieri în legătura cu trebuințele poporului de acolo, un birou cu 10 specialiști pentru orice fel de informații. Bani au fost dați de un capitalist belgian, — *Salvay* —, New-Yorkul dă un milion anual pentru concerte populare, având în vedere, că muzica îmblânzește instinctele rele. Iar în Germania de curând s'a înființat, prin dărnicia unui rentier, E. Rephahn, cu suma de 5 milioane o școală în mijlocul naturii, în pădure, care trebuie să adăpostească 1000 de copii sănătoși, de preferință protestanți. Planul învățământului va fi acela al unui liceu real.

O sufragetă încearcă să atenteze la viața regelui Angliei. Regele George a vizitat alaltăieri stabilimentele industriale din Derbyshire și Nottinghamshire. Cu această ocaziune un detectiv a observat, că o doamnă tânără, care purta o geantă, se apropiase în mod suspect de tribuna regelui. Doamna în chestie a fost arestată și transportată la poliție, unde s'a stabilit, că se numește Irene Casey sufragetă urmărită de poliția din Londra. Sufrageta a mărturisit, că a voit să așeze materii explozibile sub tribuna regelui. Geanta conținea 4 pachete cu materii explozibile, 4 metri fitil, 2 lămpi electrice, 1 sticlă cu benzină și diferite scule.

La sfârșitul interogatorului sufrageta a negat toate declarațiile făcute mai înainte.

Un Expres-Orient ciocnindu-se cu un tren de marfă. Trenul expres-orient ce urma să sosească în portul Constanța la ora 11 noaptea, a avut o întârziere de trei ceasuri din cauza unui accident suferit în stația Bărăgan, unde s'a ciocnit cu un tren de marfă, plecat seara dela Constanța.

Ciocnirea s'a întâmplat din motivul, că împiegatul gării Bărăgan a dat drumul expresului mai înainte ca trenul de marfă să fie garat. Mecanicul expresului și șeful de tren observând semnalele cel dintâiu a avut prezența de spirit să oprească brusc expresul, care s'a ciocnit totuș cu trei vagoane, distrugând două din ele: Panica între pasageri a fost indescriptibilă. Serviciurile vagonului restaurant au fost prefăcute în tândări. După o muncă de 2 ore linia s'a liberat și trenul și-a putut continua drumul. Vaporul „Impăratul Traian” a trebuit să aștepte în port expresul cu mare întârziere. Pagubele se urcă la suma de zece mii coroane.

Făina Nestlé e cel mai bun nutremânt pentru copii. Corespondența românească. Cutie de probă trimite la cerere *gratuit*: *Henri Nestlé*, Wien I., Biberstrasse 11.

Femeile contra modei femeiești. În zilele trecute s'a ținut congresul femeilor americane, în Chicago. Femeile adunate la congres, au hotărât cu mare majoritate și cu multă însuflețire, că se vor lupta cu toată energia contra modei femeiești, din motivul acela, că moda de azi e exagerată, greșită, fără gust și care vatămă bunul simț, deci merită să lupte contra acestei mode, fiecare femeie conștie.

Partea Literară.

Comunismul și Socialismul.

— Note și reflexii. —

(Continuare).

Averea privată o consideră de furt și aceasta descoperire și-o atribuie șie-și, cu toate că deja mai înainte de el se află la Brissot 1780 „Recherches philosophiques pour le droit de propriété et le vol”.

Nu fiește care avere privată o numește Proudhon furt, fără numai averea câștigată fără muncă de ex. prin uzură. Starea, organizația socială de azi constrânge pe cel

mai tare să despoaie pe cel mai slab și așa numai în înțeles subiectiv e furt. Alta e averea câștigată prin ocupare și alta prin muncă, aceasta din urmă e adevărata proprietate și aceasta o dorește și el. Doctrina lui Proudhon nu e comunism ci un fel de socialism cu toate, că el se ferește de numirea aceasta.

Proudhon crede, că regularea după dreptate a averii aduse cu sine ștergerei statului și anarhia, dar nu anarhia ehaotică, ci muntea va fi legislatorul, poporul puterea executivă.

Proudhon e de părerea, că valoarea de folosință și valoarea de schimb se nimesc una pe alta, căci crescând valoarea de folosință scade valoarea de schimb și creșterea treptată a bunăstării unor oameni cauzează mizeria treptată a altor oameni¹⁾.

Drept urmare culturii sale unilaterale și superficiale, toate scrierile lui au o înfățișare rabulistică și de multe ori fantastică²⁾.

Nu cruță nimic și pe nime nici chiar pe Dumnezeu, care — după el — e identic cu principiul răului³⁾.

Despre originalitatea lui Proudhon zice Marx: Descrierea acestei filisterii utopice formează socialismul lui Pr., care încă nici cu originalitate măcar nu se poate lăuda, căci aceasta deja mai înainte de el a spus-o cu mult mai bine Gray, Bray și mulți alții. Nimenea nu a paradat atâta cu numele „science” ca Proudhon!⁴⁾.

Ca și o continuare a socialismului francez se poate considera comuna (commune) franceză din 1871, care nu e altceva decât continuarea luptelor ordului al 4-lea din 1789. Commune a fost lozinca universală, sub care s'au grupat iacobonii, proudhoniștii, aderenții socialismului vechiu și nou. Aceasta grupare n'a putut dura mult timp luând în considerare împrejurările nefavorabile între cari a avut de luptat cu revoluționarii versaillezi. Socialismul, care la 1848 numai 8 zile a putut să se susție în luptă, acum 3 luni se hărțuește cu versaillezi ajutați de Prusi, și numai după o sângeroasă luptă de 8 zile pe stradă au fost învinși. În această luptă commune a avut un sfârșit tragic. Omorul a fost cu mult mai îngrozitor ca în 1848, căci bourghezimea voia ca să curățească odată întreaga țară. În lupta contra reacționarilor versaillezi aceasta grupare era aproape imposibilă, căci socialiștii n'au fost strâns legați între sine, n'au format un partid unitar și erau în minoritate.

Studentimea, care în revoluția civilă era în frunte, nu s'a aliat comunarilor. Asemenea era neînțelegere și în unele orașe de provincie. Afară de aceea nici un conducător socialist de dai Doamne nu era între ei.

Dela aceasta grupare vor învăța socialiștii cum nu trebuie să-și aranjeze afacerile. Istoricul acestei grupări e foarte instructiv pentru socialiști, vor învăța că în-

¹⁾ Systeme descontradictions économiques ou Philosophie de la misère — 1846.

²⁾ Dühring. o. c.

³⁾ De la justice dans la revolution et dans l'eglise. Pentru cartea aceasta a fost judecat în 1858 la 3 ani închisoare, dar fugind a scăpat și apoi a câpătat amneștie. A murit neîmpăcat cu Dumnezeu la 19 Ian. 1865.

⁴⁾ Das Kapital.

chipuirea și desamăgirea a stricat totdeauna socialismului. Căci ori ce idee salutară trebuie să aibă o bază solidă și să țină seamă și de împrejurări. Judecând din acest punct de vedere s'ar putea zice, că nu atât din cauza majorității adversarilor, cât mai vârtos din lipsa de tactică a urmat înfrângerea comunarilor. Chiar să se fi format aceasta grupare între împrejurări mai favorabile, totuși n'ar fi putut susta multă vreme, căci deși socialismul francez atât ca teorie, cât și ca praxă e mai vechiu ca cel german, dar nu era mai puternic și mai organizat ca mai înainte cu 30 de ani și nu are o țință hotărâtă și e prea divizat¹⁾.

Aceasta părere o susține și Lissagaroy în cartea sa scrisă în spirit anticreștin și apărută în traducere germană în Braunschweig 1878, sub titlul „Geschichte der Commune von 1871“, în care face cunoscută activitatea și greșelile, cari au cauzat înfrângerea comunarilor, ca, apoi, în viitor socialiștii să se știe feri de ele.

Comunarzii — zice el — s'au purtat vitejește deși le lipsea organizația de lipsă și învuirile ce li-se aduc sunt lipsite de orice bază. După el aprinderile, omorul și jafurile, de cari sunt acuzați comunarzii sunt scornituri, ce se țin de domeniul fantaziei. Toate aceste au fost făcute de granadirii versaillezilor.

Atât averea privată, cât și cea publică — zice el — comunarzii le-au ținut cu sfîntenie, jăfuri nu au fost, din contră versaillezii au jăfuit în locurile ocupate de ei.

Nu disperează, însă, de viitorul socialismului, cum nu disperează nici Liebknecht, care într'o vorbire a sa despre Commune zice: trăiește socialismul în Franța, Germania și la toate popoarele culte, precum și în mintea fiește cărui muncitor, a cărui inimă simțește încă și nu a încetat a funcționa. Bourgesimea nu poate omori toți muncitorii și chiar, dacă iar omori s'ar sinucide pe sine, căci fără muncitori n'ar putea trăi. Cu sabie și sânge nu se poate îneca socialismul²⁾.

Socialismul în Anglia.

Starea muncitorilor în Anglia era aproape insuportabilă, când Owen și-a început cariera sa de desrobitor și mântuitor al celor asupriți. Născut la 1771 în Newton din părinți săraci ajunge în London unde în scurtă vreme poșede o considerabilă avere. Un scoțian bogat din New-Lanark îi dădu de soție pe fca sa și astfel ajunge și de conducătorul fabricii acestuia. Aici a organizat și o asociațiune cam din 2000 de oameni, care a ajuns la așa înflorire, că principii îi făceau cinstea cu laudele lor.

Zorile lui au o înlăntuire treptată. Așa: restaurarea socială o credea realizabilă prin educațiune, a cărei chemare este să convingă pe om, că fericirea sa depinde de la fericirea comună. „Ce e mai bun pentru comunitate, aceea e mai bun pentru mine!“; mai târziu prin asociațiune, apoi reconstruirea radicală a societății. Elementul religios îl eschide cu totul.³⁾ Căci, zice el,

nu avem lipsă nici de religie, nici de preoți. Religionea se manifestează în iubirea deaproapelui și iubirea lui Dumnezeu, care iubire n'are lipsă să fie încătușată în formule și se deșteaptă de sine privind și admirând natura.

Până acum omul era sclavul afurisitei troințe: religionea revelată, averea privată și căsătoria indisolubilă. Pe Dumnezeu până acum na-l cunoaștem și nici în școală nu trebuie să se vorbească și învețe despre Dumnezeu și vieța viitoare, căci numai așa se va putea scăpa poporul de superstiții și frica de moarte.

Pedeapsa pentru delict și crimele ce se comit o șterge din școala sa, căci omul între împrejurările existente e constrâns să lucreze așa cum lucrează, deci chemarea creșterii e formarea caracterelor prin schimbarea împrejurărilor existente.

Fericirea o așteaptă dela buna organizare a societății și aceasta e datorința statului. El vrea ca țara întreagă să fie împărțită în 1000 de cercuri și să se formeze comune (afară de orașe) din 800—2000 suflete, în cari comune toți membrii să se ocupe cu agricultura și industria în comun. Dela 15 ani, când fiește care individ poate lega căsătorie disolubilă, munca e obligatorie. Fiește care comună își va avea senatul său; în afacerile publice fiește care membru de 16 ani are drept de vot; în procese, însă, va judeca o comisie de 3 membri, dintre cei mai bătrâni.

Părerea lui e, că avem lipsă de două științe: o știință, care să scruteze și să ne facă cunoscută natura omului și pe baza acestei științe, de „știința științelor“: știința sociologică, care se va ocupa cu producerea bunurilor și distribuirea după dreptate a acelora. Se va ocupa cu educațiunea cea mai ducătoare la scop și cu problema celui mai bun guvernământ¹⁾.

Productele să se schimbe după proporția muncii ce conțin, iar măsura muncii să fie timpul.

Toată nefericirea urmează din surplusul de producere, care e urmarea avântului ce a luat producția. Căci producătorii își dau productele pentru bani altor vânzători, cari, apoi, vând cu câștig. Să se înființeze o întreprindere de lucru și muncitorii de aici să-și procure cele de lipsă nu pentru bani, ci vor primi bilete de lucru și prin aceasta cumpărătorii și producătorii vor fi în continuă atingere; dar să fie eschisă cu totul dobânda, câștigul²⁾.

A studiat mult chestia muncitorilor fără lucru, precum și urmările rele acestei stări, care ar e cea mai dezastruoasă influință asupra prosperării unei societăți. Datorința statului este ca să se îngrijască de acești muncitori și să le asigure muncă cinstită, de unde să-și poată câștiga cele de lipsă pentru traiu, căci, atunci, vor înceta și crimele, cari primejduesc moralul public și bunăstarea societății. Pentru ca să studieze organizațiunea socială a altor țări și să adune și date statistice despre starea muncitorilor fără lucru, a călătorit prin Franța, Germania, Șvițera șcl. Proiectul său de reorganizație socială l'a prezentat și în parlament în 1822, dar a fost respins.

¹⁾ Földes o. c.

²⁾ Idem I. 279.

Mulți îl numără pe Owen între utopiști ca aderent idealist al comunismului cu toate că în încercările lui aflăm mai multe elemente practice ca la ceilalți utopiști. Ideile sale, însă, nu le-a putut realiza, dovadă sunt încercările făcute de ex. în America. A înființat un fel de asociațiune, care, însă, s'a disolvat în scurtă vreme, cum nu mult a trăit nici cea din New-Lanark.

A murit la 17 Nov. 1858 în Newtown.

(Va urma).

Bpesta.

N. Flueraș.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Conjugarea verbului în cele trei dialecte române. Contribuții la studiul limbii românești de *Dr. Octavian Prie* profesor Blaj 1914. Autorul prezintă conjugarea verbului în dialectul daco-macedo—și istro-român cu toate variațiile de forme fonetice și morfologice. La urma fiecărui timp se face o amănunțită revistă asupra formelor congruente și divergente ale conjugării fixate de comunicatele diferiților filologi. Este un studiu instructiv, mai ales că „conspectul tabelaric al conjugării verbului în cele trei dialecte, este îndeajuns, ca să se vadă unitatea conjugării românești și să se stabilească o orientare sistematică în privința aceasta.

Costă 60 fil. și se poate comanda la librăria seminarială din Balázstalva—Blaj.

Nr. 901 din „*Biblioteca pentru toți*“ cuprinzând o nouă scriere a dlui *G. Aslan*, prof. universitar, intitulată „**Cultul oamenilor mari**“. Cunoscutul autor al „*Educației prin sine însuș*“ pornind dela ideea, că cel mai eficace mijloc de educare este exemplul bun, contactul cu oamenii mari, schițează portretele și viețile lui Carlyle, Tolstoi, Alfred Fouillée, Channing, Nansen și Franklin. Cunoașterea acestor oameni iluștri ne înalță într'adevăr inimile și ne îndeamnă să-i imităm. Citind frumoasa scriere a dlui Aslan, ne ridicăm mai presus de nimicurile zilei, mai presus de preocupările egoiste, inima ne bate mai puternic pentru un ideal și ne stârnește dorul de a trăi o vieță superioară. Tinerii mai cu seamă vor citi cu mare plăcere și cu mult folos această scriere, care este nu numai o scriere bună, dar și o faptă bună. Prețul 30 bani. Librăria Alcalay. București.

Indemnuri, broșuri volante redactate de *Horia Petra-Petrescu*. Brașov editura librăriei Ioan I. Ciurcu. Prețul 40 fil.

Carte de citire pentru clasa a doua primară, întocmită după noul plan de învățământ de *Niculae Sulică*, profesor. Cu numeroase ilustrațiuni. Brassó. Editura librăriei Ioan I. Ciurcu. Prețul 60 fil.

Relațiile bisericești ale Românilor din Ardeal cu Rusia în veacul XVIII. de *Dr. Silviu Dragomir*. Sibiu, tipografia arhidiecezană.

¹⁾ Die Zukunft. Soc. Revue—Berlin 1878, Heft. 15, 456 sq.

²⁾ Zu Trutz und Schutz, 4-te Aufl. 1879; Zur Grund-und Bodenfrage 1876.

³⁾ Földes o. c. I. p. 280.

Pentru teatrele dela sate cea mai potrivită piesă e

O vișoară,

piesă populară în 3 acte de *Octavian Prie*. Umorul sănătos și motivele luate din viața noastră ardelenescă o fac una dintre cele mai atrăgătoare opere teatrale. S'a predat pretutindenea cu mare succes. Se află de vânzare la *Librăria seminarială din Blaj* (Balázsfalva) și costă 60 fil. plus 5 fil. porto.

PARACLISUL, carte de rugăciuni și cântări bisericești întocmită pentru tinerime. Blaj 1913. Tipografia Seminarului teologic gr. cat. — Cu plăcere atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra acestei cărți, care este întocmită, ce e drept, pentru tinerime, dară poate fi întrebuițată cu mare folos și de adulți, mai ales de membrii reuniunilor „mariane”. Chiar și preoții vor afla în aceasta carte mare ajutor în pregătirea tinerimii la primirea sfințelor taine. Ea, pe lângă o introducere frumoasă și instructivă despre rugăciune, conține: Rugăciuni de dimineața și de seara, întreagă Rânduiala Canonului de mângăiere cel mic Paraclisul) către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Apoi urmează învățături amănunțite și limpezi despre s. Mărturisire (mărturisirea generală) și s. Cuminecătură și rugăciuni corespunzătoare la primirea cu vrednicie a tainelor acestora. Rugăciunile eivdrse au în vedere deosebita noastră lipsă sufletești și trupești. Dintre cântări se cuprind în „Paraclis” toate cântările dela s. Liturghie, troparele sărbătorilor mai mari și ale versurilor și încheie cu „Doxologia cea mare”.

Aceasta cârtică cu un cuprins bine ales și atât de bogat costează numai 30 fil. Recomandăm cu toată căldura răspândirea ei. Se poate procura dela *Librăria Seminarială din Blaj*.

Sigile conform cercularului consistorial 1408/1914.

1. Sigil pentru școala primară	3-20
1. „ ” de repetiție	3-20
1. Perină pentru sigile	1-—
1. Sticlă negreală	—28
1. Șipet (cutia pentru sigile)	3-20
- (Când se comandă șipetul numai e nevoie de perină).

Librăria seminarială, Blaj.

Biblioteca „Unirii”.

1. <i>Ben Hur</i> , sau zilele lui Mesia de Levis Valace, 2 vol.	2-90
2. <i>M. Eminescu, Studiu critic</i>	—90
3. <i>Câteva momente din începutul bisericii române</i> , de C. Auner	—20
4. <i>Nume de familie la românii din Ungaria</i> , de Alesiu Viciu	—12
5. <i>Din viața lui I. Micul</i> , de M. Străjan	—16
6. <i>Albertina</i> , povestire de Dr. V. Bojor	—30
7. <i>Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II.</i>	3-40
8. <i>Cele două fețe ale lumii</i> , de Nicu	—30
9. <i>Ziua deșteptării</i> , de Aurel Fodor	—16

Biblioteca din Blaj.

1. Vestitorii credinții vol. I.	—24
2. Impresii	—24
3. Sfânta Casă din Loreto	—24
4. Floricele din raiu	—24
5. Calea spre fericire	—30

Legea nouă despre alegerea deputaților. Indrumări pentru poporul român, prețul 50 fil.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*

Icoana dlui I. HRISTOS și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 4-30 cor. fco. Mărimea icoanelor $4\frac{6}{70}$ cm.

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I. Didactică pastorală f. 8° 408 pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica f. 8° 586 pag. 5-40 cor. Sunt indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela *Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj* cu prețul 950 cor.

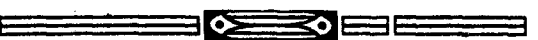

Se află de vânzare.

Portretul Escelenției Sale **Dr. Y. Mihályi** arhiep. și metropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, — în mărime 32/48 cm. costă fco. — 1.10 cor.

Esecuție foarte frumoasă.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială*.

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la *Librăria sem. teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul tabloului cor. 1-50 fil.

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul freat 2-20 cor.

Dr. Dăianu *Din vremile prorocilor* 12 fil.

Bibl. desp. Cluj nr. 16 Vasile L. Baron Pop de dr. Elie Dăianu.

În țara lui Vlaicu *prinos pomenirea lui Aurel Vlaicu* — 80 fil.

I. Agărbicean *Adevarata bogăție* a — 20 fil.

În editura librăriei C Sfetea: *Ștefan cel mare și Turcii* de I. Ursu și se află de vânzare la principalele librării din capitală și provincie. Prețul lei 4-—.

AU APARUT și se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*:

Apostolul sau faptele și Epistolele ss. Apostoli f. 4., broș. 14 — legat în piele 22-—

Evangelia, dela s. liturgie și inserat din ziua întâie a învierii Domnului Hristos, în 7 limbi, Blaj 1880, legată, în folio 1-20

Euhologiu, crudo 6-60 fil., leg. în piele 9-60 fil., leg. în piele șagren cu foi aurite 12-—

Liturghier, pe hârtie prima broș. 6 c., pe hârtie secunda broș. 5 cor., pe hârtie prima leg. 9 cor., pe hârtie secunda leg. 8 cor., legătură de lux 15-—

Orologer, crudo 6-60 leg. în piele 9-60, leg. în piele șagren cu foi aurite 12-—

Octoic mic, 8° crudo 1-60 fil. legat simplu 1-90

Octoic cu Pentecostar leg. întruna 3-60

Pentecostar mic, 8-o crudo 1-70 fil., leg. simplu 2-—

Prohodul Domnului Nostru Isus Hristos —30

Psaltire, broș., 2-20, leg. în pânză 3-—, în piele 4-—

Triod, crudo 13 cor. legat în piele tare și cu copcii 20-—

Antologion sau Mineiul, carele cuprinde în sine slujbele dumnezeestilor sărbători, ale Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților peste an după rânduiala bisericii răsăritului de legea grecească,

Tomul I. legat în piele, cu copcii face 32-—

Tomul II. III. legat în piele, cu copcii face 78-—

Toate trei tomurile legate în 2 volume în piele și cu copcii fac 110 cor.

Proprietar, editor: **Emil Tatar.**

Redactor responsabil: **Augustin Gruția.**